

Ўз ММИ ДМ ҳужжатлаштирилган маълумотлари

**КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш
процедураси**

КҚК МТ П-03

Таҳрир №: 01

варақ 1, жами
23

“ТАСДИҚЛАНДИ”

Ўз ММИ ДМ директори

_____ Л.Ф.Саидорипов

“ _____ ” _____ 2021 й.

**КҚК МТ П-03 «КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш
процедураси»**

Мазкур ҳужжат Ўз ММИ ДМ ички ҳужжатлари таркибига киради. Ҳужжатнинг тўлиғича ёки алоҳида қисмлари нусхаларга кўпайтирилиши, шунингдек, КҚК менежмент тизими бўйича жавобгар рухсатсиз корхона ходими ҳисобланмаган бегона шахсларга берилишига рухсат берилмайди. Киритиладиган ўзгартишлар, фақат, ҳужжатнинг асли ва рўйхатга олинган нусхаларидагина қайд қилиниши лозим.

Вазифа	Лавозим	Имзо	Сана	И.Ш.Ф.
Ишлаб чиқди:	Коррупцияга қарши курашиш “Комплаенс назорат” Хизматининг бош мутахасиси			Хомидов.Ш.З
Келишилди:	Директор ўринбосари			Джалилов.М.Б
	Юридик бюро			Ҳакимов. Х

Ҳужжат коди

КҚК МТ П -03

Амал қилиш
муддати

дан

гача

Узайтирилди

гача

МУНДАРИЖА

1. ЎЗГАРТИШЛАРНИ ҚАЙД ҚИЛИШ ВАРАҒИ.....	4
2. ҲУЖЖАТНИ ИШЛАБ ЧИҚИШДАН МАҚСАД.....	5
3. ҚИСҚАРТИШЛАР, АТАМАЛАР ВА ТАЪРИФЛАР.....	5
4. ЖАВОБГАРЛИКЛАР.....	5
5. ИЧКИ АУДИТНИ ЎТКАЗИШ ТАРТИБИ ВА ҚОИДАЛАРИ	6
5.1. Аудит принциплари.....
5.2. Ички аудит дастурини ишлаб чиқиш
5.2. Аудитни режалаштириш.....	7
5.3. Аудитни ўтказиш.....	7
5.4. Аудит бўйича ҳисобот тайёрлаш.....	7
5.5. Ички аудиторларга талаблар.....	7
6. САҚЛАШ	8
7. ПРОЦЕДУРА БЎЙИЧА ЮРИТИЛАДИГАН ЁЗУВЛАР.....	8

O'ZBEKISTON
MILLIY METROLOGIYA
INSTITUTI

Ўз ММИ ДМ ҳужжатлаштирилган маълумотлари

**КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш
процедураси**

КҚК МТ П-03

Таҳрир №: 01

варақ 4, жами
23

2. ҲУЖЖАТНИ ИШЛАБ ЧИҚИШДАН МАҚСАД.

Мазкур хужжат, ISO 37001 Халқаро стандартининг 9.2 банди талаблари асосида ишлаб чиқилган ва хужжатни ишлаб чиқишдан мақсад, ички аудитни режалаштириш, ўтказиш ва натижасини хужжатлаштиришдаги тартиб, қоидаларни, тегишли жавобгарликлар, ҳамда ваколатларни белгилашдан иборат. Шунингдек хужжатда, тизим ички аудитини ўтказиш учун зарур ресурсларни аниқлаш ва таъминлаш қоидалари, ҳамда ички аудиторларга нисбатан талаблар белгиланган.

3. ҚИСҚАРТИШЛАР, АТАМАЛАР ВА ТАЪРИФЛАР.

Агентлик	“Ўзбекистон техник жиҳатдан тартибга солиш” агентлиги
Ўз ММИ ДМ	“Ўзбекистон миллий метрология институти” Давлат Муассаси
Аудит	Фаолиятнинг, белгиланган “Аудит мезонларига нисбатан” мувофиқлик даражаси объектив баҳоланиши учун, “аудит маълумотларини” берувчи тизимли, мустақил ва хужжатлаштирилган жараён
Аудит мезони	Ҳавола кўринишида қўлланиладиган, сиёсат, процедура ёки талаблар йиғиндиси
Аудитор	Аудит ўтказиш учун лаёқатли бўлган шахс
Аудит дастури	Белгиланган вақт оралиғида режалаштирилган ва белгиланган мақсадларга эришиш учун мўлжалланган бир ёки бир нечта текширувлар тўплами
Аудиторлик далиллари	Ёзувлар, фактлар баённомалири ёки аудит мезонларига мос келадиган ва текширилиши мумкин бўлган бошқа маълумотлар
Мувофиқлик	Белгиланган талабларнинг бажарилганлиги
Номувофиқлик	Белгиланган талабларнинг бажарилмаганлиги
Коррекция	Аниқланган камчиликларни бартараф қилиш учун амалга ошириладиган ҳаракат
Тўғирловчи ҳаракат	Номувофиқлик сабабларини бартараф этиш ва унинг такрорланишига йўл қўймаслик учун қилинадиган ҳаракат
Аудиторлар гуруҳи	Заруратга кўра техник эксперт жалб қилган холда текширув ўтказувчи бир ёки бир нечта аудиторлар
Аудит режаси	Текширилиши лозим фаолият турлари ва аудит ўтказиш куни, вақти, аудитор Ф.И.Ш. ва текширилиши лозим ҳисобланган мезонлар, ҳамда стандарт бандлари аниқ кўрсатилган, келишилган ва тасдиқланган хужжат
Аудит доираси	Аудит текширувига киритилган фаолиятлар
КҚК МТ	Коррупцияга қарши курашиш менежменти тизими

4. ЖАВОБГАРЛИКЛАР.

Ушбу процедура талабларини бажариш учун Ўз ММИ ДМ нинг қуйидаги ходимлари жавобгар ҳисобландилар:

1. Бош аудитор (КҚК МТ менежерининг ўзига юклатилиши ҳам мумкин):

- аудит режасини ўз вақтида ишлаб чиқиш ва бўлимларга тарқатиш;
- аудит сўровномаларини ўз вақтида ишлаб чиқилишини назорат қилиш;
- аудиторлик кенгашининг очилиш ва ёпилиш мажлисларини ўтказиш;
- ички аудит жараёнини ички аудит режасига асосан ўтказилишини таъминлаш;
- аниқланган номувофикликларни сабабларини аниқланишини назоратга олиш;
- коррекция, тўғирловчи ҳаракатлар ва аниқланган номувофикликларни ўз вақтида ёпилишини назорат қилиш;
- аниқланган номувофикликларни бартараф қилиш юзасидан амалга оширилган коррекция ва тўғирловчи ҳаракатларнинг самарадорлигини кейинги аудитларда назоратга олиш;
- ички аудит бўйича ҳисоботларини ўз вақтида тайёрлаш ва тақдим этиш.

2. Ўз ММИ ДМ КҚК МТ ички аудиторлари:

- аудит саволномаларини ўз вақтида ишлаб чиқиш;
- ички аудит режасига асосан аудитни ўтказиш;
- аудит жараёнида аудиторлик этикасига риоя этиш;
- аудит жараёнида номувофикликларни аниқлаш ва аудит ҳисоботи формасини тўлдириш;
- аниқланган номувофикликларни бартараф қилиш юзасидан амалга оширилган коррекция ва тўғирловчи ҳаракатларнинг самарадорлигини кейинги аудитларда мониторинг қилиш;

3. жараён, бўлимлар раҳбарлари ёки мутахассис ходим:

- топилган номувофикликларни туб сабабларини аниқлаш;
- коррекция ва тўғирлаш ҳаракатларини ўз вақтида амалга ошириш;
- коррекция ва тўғирлаш ҳаракатларини амалга оширилганлиги тўғрисида ўз вақтида ахборот бериш;

Ўз ММИ ДМ нинг юқорида қайд қилиб ўтилган ваколатли шахслари ўзларига бириктирилган вазифалар ва мажбуриятларини ўз вақтида бажармаслиги Ўз ММИ ДМ нинг ички меҳнат тартиб қоидаларида белгиланган тартибда интизомий чораларга тортилишига сабабчи бўладилар.

5. ИЧКИ АУДИТНИ ЎТКАЗИШ ТАРТИБИ ВА ҚОИДАЛАР.

5.1 Аудит ўтказишда риоя қилиниши лозим ҳисобланган асосий принциплар:

Бир хиллик принципи – ҳар бир аудит, Ўз ММИ ДМ да ўрнатилаган ягона тартиб (процедура) бўйича ўтказилиши лозим.

Тизимлилик принципи – бирор-бир элемент, фаолият ёки иш бўйича аудит ўтказиш режалаштирилганида ва амалга оширилганида, уларнинг бошқа жараёнлар билан ўрнатилган, ўзаро алоқалари ҳам эътиборга олиниши лозим.

Хужжатлаштириш принципи – текширилган ҳар-бир объект ҳолати бўйича маълумотларнинг сақланишини ва амалдаги ҳолатнинг олдингилари билан таққослашини таъминлаш мақсадида, аудит натижаси белгиланган тартибда хужжатлаштирилади.

Огоҳлантирув принципи – аудит текширувига етарлича тайёрланиши ва талаб қилинадиган маълумотларни тўлиқ кўрсатишлари ва намоёиш қилишларига имконият яратиш мақсадида, ҳар-бир аудит режалаштирилади ва текширилувчи бўлим ходимлари олдиндан, аудит мақсади, соҳаси, ўтказилиш куни, вақти ва аудит ўтказиш услуби билан таништирилади.

Доимийлик принципи – КҚК МТ нинг барча элементлари ва барча бўлимлар фаолиятлари Ў ММИ ДМси томонидан доимий равишда назорат қилиниши ва баҳоланиб боришлигини таъминлаш мақсадида, аудит белгиланган муддатлар оралиғида доимий равишда ўтказилади.

Мустақиллик принципи – аудит натижасининг ҳаққоний эмаслиги олди олиниши мақсадида, аудит ўтказувчи, текширилаётган ишга (алоқаси) ўзи жавобгар бўлмаслиги, ёки, текширилаётган бўлим раҳбарига тобе бўлмаслиги лозим.

Очиқлик принципи – ҳар-бир аудит натижаси очиқ характерга эга бўлиши керак.

5.2 Ички аудитлар дастурини ишлаб чиқиш.

• **Аудит дастури** - талабга асосланиб белгиланган мақсадларни эътиборга олган ҳолда ишлаб чиқилиши лозим:

- Ўз ММИ ДМ марказий аппарати ва ҳудудий филиаллар раҳбарлари ҳамда тизим бўлимларининг амалдаги фаолияти, халқаро стандарт ISO 37001 талабларига мувофиқ эканлиги тўғрисидаги далилларни тайинлаш;
- ҳар-бир бўлимда КҚК МТ нинг яхшиланишига ҳисса қўшиш.

Дастурда қуйидагиларни ҳисобга олган ҳолда, аудитларни ўтказиш муддатлари ва текширилиши лозим ҳисобланган фаолият турлари (бўлимлар) ҳам белгиланиши (режалаштирилиши) лозим:

- жараён иштирокчилари сони ва жараёнинг мураккаблиги;
- жараённинг иш сифати (белгиланган натижавийлик кўрсаткичларига эришиш имконияти);
- олдинги аудитда аниқланган номувофиқликлар сони ва уларнинг муҳимлигига қараб;

- жараённинг муҳимлиги, яъни жараён натижасининг Ўз ММИ ДМ обрўсига таъсири, жараёндаги таҳликаларнинг катта кичиклиги, кўплиги ёки камлиги кабиларни эътиборга олган ҳолда.

Юқоридаги талабларни эътиборга олган ҳолда, Ўз ММИ ДМ марказий аппарати ва худудий филиаллар раҳбарлари, бўлимлар мутахассис, ишчи ходимлари фаолияти, КҚК МТ нинг ҳар бир жараёни ва жараён қатнашчилари фаолияти **йилига 1 мартадан кам бўлмаган** сонда текширилиши лозим.

Ҳар йилнинг 31 декабригача **КҚК МТ менежери П-03 Ф1** шаклда, аудит ўтказишнинг йиллик дастурини ишлаб чиқиши зарур.

Аудит бўйича дастур **Ўз ММИ ДМ директори** томонидан тасдиқланади ва марказий аппарат ҳамда худудий филиаллар бўлимлари раҳбарларига, шунингдек ички аудиторларига танишиб чиқиш учун етказилади.

Дастурнинг, тегишли манзилларга етказилиши ва улар томонидан таништирилиши **КҚК МТ менежери** томонидан амалга оширилади.

5.3 Аудит ўтказишнинг мезонлари.

Аудитни ўтказиш мезонлари қуйидагилар ҳисобланади:

- КҚК МТ нинг ISO 37001 стандарти талабларига мувофиқлиги;
- фаолиятда қўлланиладиган қонунлар ва бошқа меърий хужжатлар талаблари ;
- фаолиятдаги ички ва ташқи регламент хужжатлар, шу жумладан КҚК МТ да ишлаб чиқилган хужжатлар талаблари;
- шартномалар талабларига мувофиқлик (мижозлар талаблари);
- Ўз ММИ ДМ хизмати сифатини ошириш, хизмат турларини кўпайтириш, ҳамда фаолиятда содир қилиниши эҳтимоли мавжуд коррупцияга оид қонунбузарликларга йўл қўймаслик ва уларнинг олдини олишга йўналтирилган чора-тадбирларнинг амалга оширилиши, уларнинг натижавийлиги;
- ва бошқа мезонлар.

5.4 Аудит ўтказиш.

Аудитни ташкил этиш ва ўтказишнинг асосий босқичлари схема шакли.

5.4.1 Аудитни режалаштириш.

- **Аудиторлар гуруҳини тузиш.** Ўз ММИ ДМ бўйича бош аудитор, ҳар бир ўтказиладиган аудит учун Ўз ММИ ДМ директори буйруғига асосан тайинланади. Аудиторлар гуруҳини тузиш КҚК МТ менежери зиммасига юклатилган. КҚК МТ менежери ва бош аудитор, аудиторлар ишини ташкиллаштириш ва аудит текширувининг ўтказилиши бўйича барча масалалар ечилишига жавобгардирлар. Ўтказилган аудит текширувлари натижасига кўра бош аудитор, Ўз ММИ ДМ бўйича доимий бош аудитори сифатида ҳам тайинланиши мумкин.

- Аудиторлар ўзлари ишлайдиган бўлимларда аудит текширувини ўтказмасликлари лозим.

- Аудит ўтказишда, белгиланган мақсадларга эришиш учун, аудиторларнинг билими ва қобилияти аниқланиши лозим. (Аудиторлар қобилияти ва малакасига нисбатан белгиланган талаблар, ушбу процедуранинг **6.5 бандида кўрсатилган**).

- **Аудит режасини ишлаб чиқиш.** КҚК МТ менежери, ёки, (бош аудитор - тайинланган бўлса) **П-03 Ф3** шаклида аудит ўтказиш режасини ишлаб чиқиши лозим.

	Ўз ММИ ДМ хужжатлаштирилган маълумотлари	
	КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш процедураси	
	КҚК МТ П-03	Таҳрир №: 01
		варақ 10, жами 23

Аудит режасининг тузилиши (аудит муддати ва мезонларнинг белгиланиши), аудит ўтказиш области ва мураккаблигига боғлиқ.

Аудит режасида қуйидагилар ифодаланиши лозим:

- аудит мақсади;
- аудит мезонлари ва қўлланиладиган ҳужжатлар;
- текширилиши керак бўлган бўлимлар ва жараёнлар – аудит области;
- аудит ўтказиладиган участкалар ва аудит ўтказилиш санаси;
- аудит ўтказишга режалаштирилган вақт ва аудитнинг давомийлиги, (аудиторлар группаси йиғилишларига кетадиган вақтларни ҳам ҳисобга олган ҳолда);
- аудит гуруҳи аъзоларининг (бўлим томонидан тайинланган кузатувчилар) жавобгарлиги;
- аудит ўтказиш учун зарур ресурслар билан таъминлаш (мисол учун: автотранспорт).

Аудит режаси Ўз ММИ ДМ директори томонидан ўрганилиб чиқилиши ва тасдиқланиши лозим.

Тасдиқланган аудит режаси, аудит текшируви бошланишидан камида 7 кун олдин барча текшириш ўтилиши лозим бўлган бўлимларга тарқатилиши орқали хабардор қилиниши лозим.

- **Ишчи ҳужжатларни тайёрлаш.** Ички аудит ўтказилишидан олдин, аудиторлар гуруҳи (П-03 Ф4) шаклда “сўроқнома” ишлаб чиқишлари **тавсия** қилинади.

“Сўроқнома” да қуйидаги маълумотлар ифодаланиши мумкин:

- аудит ўтказиш санаси;
- аудитор фамилияси;
- текшириш ўтказиладиган бўлим номи;
- саволлар;
- савол тузилган стандарт бандларининг рақамлари;
- аудиторнинг (аудит натижаси) саволларга олинган жавоблари, кузатув натижаларини қайд қилиши ва лозим бўлса олдиндан номувофикликни қайд қилиши учун қолдирилган бўш жой.

Барча тўлдирилган “сўроқномалар” аудит ҳужжатлари таркибига кириб, текширув ўтказилиб бўлганидан кейин сақланиши лозим. Бу, тўлдирилган “сўроқномалар”, аудит текширувида номувофикликлар аниқланмаган ҳолатлар учун, аудит текширувининг ўтказилганлигини тасдиқловчи далилий ҳужжат ҳисобланади (номувофиклик мавжуд бўлимлар учун, аудит ўтказилганлигини тасдиқловчи ҳужжат сифатида “номувофиклик баённомаси” ҳисобланади).

- **Номувофиклик баённомаси.** Аудитга тайёргарлик кўриш жараёнида, (П-03 Ф5) шаклда номувофиклик баённомасини олдиндан тайёрлаб қўйиш лозим.

	Ўз ММИ ДМ хужжатлаштирилган маълумотлари	
	КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш процедураси	
	КҚК МТ П-03	Тахрир №: 01
		варақ 11, жами 23

Баённома КҚК МТ менежеридан ёки бош аудитордан сақланиши лозим. **Аудит ўтказилаётган вақтда баённоманинг тўлдирилиши тавсия қилинмайди.**

Баённома, аудит текшируви режасига асосан тўлиқ якунланганидан кейин аудиторларнинг ёпиқ мажлисида барча аудиторлар, шунингдек, бош аудитор билан келишилган ҳолда, номувофиқлик тўлиқ тасдиқлангандан кейин, улар томонидан тўлдирилиши лозим.

5.4.2 Фаолиятни текшириш (аудит ўтказиш).

• **Кириш йиғилиши.** Ўз ММИ ДМ директори, бош аудитор ва аудиторлар гуруҳи аъзоларини ходимларга таништириши, аудит режаси, аудит ўтказиладиган соҳа ва бошқа ташкилий масалалар билан келишиб олиш мақсадида, аудит бошланишидан олдин кириш йиғилиши ўтказиши лозим.

Кириш йиғилишини КҚК МТ менежери ёки тайинланган бош аудитор олиб боради.

- Йиғилиш жараёнида гуруҳ қуйидагиларни бажариши лозим:
 - аудит текшируви ўтказилишини тасдиқлаши, аудит ўтказиш услуги ва аудит натижаларининг раҳбариятга тақдим қилиниши қоидаларини тушинтириши лозим;
 - шунингдек, аудиторлар гуруҳи, кун натижаси бўйича, кун якунида йиғилиш ўтказадими ёки бу маълумотлар якуний йиғилишда таҳлил қилинадими, аниқлаб олиши керак;
 - аудит бўйича юритиладиган ҳисоботлар билан таништириш (номувофиқлик баённомаси, асосий ҳисобот ва бошқалар.);
 - аудиторларнинг, аудит ўтказиш бўйича иш усулларини аниқлаш;
 - аудит текширувининг амалга оширилаётган хизматлар сифатини таъминлашда, умуман, Ўз ММИ ДМ фаолиятини яхшилашдаги аҳамиятини мажлис қатнашчиларига тушинтириши;
 - ходимларни аудит ўтказиш режаси ва маршрути билан таништириши;
 - аудиторлар гуруҳи ва текширилувчи бўлимлар ходимлари ўртасидаги аудит бўйича мулоқат тартиби ва қоидалари билан таништириши;
 - лозим бўлса, аудиторлар гуруҳини зарур ресурслар билан таъминланиши (масалан транспорт ёки узоқда жойлашган объектларга бориш учун транспортлар учун чипталар ва иш сафари харажатлари);
 - якуний мажлис ўтказилиши санаси, вақти, давомийлиги, қисқача, мазкур мажлисни ўтказишдан мақсад аудит текширувини ўтказиш қоидалари билан таништириши;
 - мажлис қатнашчиларига аудит режаси ва қоидалари бўйича саволлар беришларига имкон бериши ва зарур бўлса режага ўзгартириш киритиши.

Кириш мажлиси натижаси бўйича, ўтказилган кун санаси ва қатнашчилар кўрсатилиб баённома тузилиши лозим.

• **Маълумотлар йиғиш (аудит).** Аудит жараёнида, аудит мақсади, соҳаси ва мезонлари, шунингдек, бўлимлар ва жараёнларнинг вазифаларни бажаришдаги ўзаро алоқалари бўйича маълумотлар йиғилиши ва текширилиши лозим. Текширув натижаси бўйича, белгиланган тартиб асосида баённома тузилиши лозим.

Маълумотлар йиғишдан - ўтказилган аудит натижаси бўйича хулоса қабул қилинишигача бўлган, жараён схемаси.

• Аудитор, фаолият юритишда зарур ҳисобланган КҚК МТ ҳужжатларининг мавжудлиги, уларнинг ишчи ҳолати (актуаллиги), сақлаш шароитларини текшириши лозим:

- ҳужжатларнинг идентификатланиши;
- ҳужжатларнинг актуаллиги (амал қилиш муддати, таҳрири);
- ҳужжатларнинг Халқаро стандарт ISO 37001 талабларига мувофиқлигини;
- процедура ҳужжатларининг тўлиқлигини.

• Аудитор, КҚК МТ ҳужжатлари ва Халқаро стандарт талабларининг бажарилишини текширишида қуйидагиларни ҳам эътиборга олиши лозим:

- зарур меъёрий хужжатлар (қоғоз, электрон шаклдаги) жойларда мавжудлиги (бўлимларнинг зарур хужжатлар билан таъминланганлиги) ва текширилаётган жараён фаолиятининг КҚК МТ хужжатларида белгиланган талабларга мувофиқлигини;
- мувофиқлигини тасдиқловчи ёзувларни;
- хизматни амалга оширишда фойдаланиладиган эталон, наъмуна ўлчаш ва синов ишларини ўтказиш воситалари, техника ва механизмлар, шу жумладан офис жихозлари ҳам, электрон дастурлар ва иш ўринлари ҳолати (ишни амалга ошириш учун белгиланган муҳит) ва улар бўйича қайд қилинган маълумотлар билан танишиш;
- жараёнлар қандай назорат қилинаёбди, жараёнлар натижавийлиги ўлчанишининг белгиланган кўрсаткичларга мувофиқлиги ва тўғрилигини текшириш;
- ходимлар малакаси, уларнинг жавобгарлиги ва ваколатларини;
- жараёнлар эришган натижа кўрсаткичлари ва уларнинг тенденцияси бўйича маълумотлар қандай таҳлил қилинаёбди;
- меҳнат муҳофазаси ва техника хавфсизлиги қоидаларига риоя қилиниши;
- жараёнларни яхшилаш имкониятлари бўйича маълумотларни;
- жараёнлар фаолиятларини яхшилаш бўйича амалларнинг бажарилиши (тўғрловчи амаллар);
- Аудитор аудит текширувини ўтказишда қуйидаги иш усулларини қўллаши мумкин:
 - кузатув (аудит жараёнида аниқ, объектив далилларни белгилаш);
 - сўров (аудит жараёнида текширилувчидан саволларга тўлиқ жавоблар олиш);
 - далил (бирор-бир ҳолатнинг белгиланган талабларга мувофиқлигини рад қилиб бўлмайдиган даражада кўрсатилиши);
 - таҳлил (ҳолатнинг белгиланган тартибда, батафсил ва тўла ўрганилиб чиқилиши);
 - баҳолаш (текширилувчининг белгиланган талабларга мувофиқлик даражасини аниқлаш).
- Аудит ўтказишда аудитор, суҳбатдоши тушунмайдиган атамалардан фойдаланмаслиги лозим.
- Иш жойларидаги, аудит бўйича олиб бориладиган суҳбатлар қисқа бўлиб чўзилиб кетмаслиги керак. Олдин, иш хонасида, яъни кабинетда, зарур суҳбатлар олиб борилиб хужжатлар билан танишиб чиқилиши мумкин.
- Аудит пайтида, аниқланган номувофиқликлар, аудитор томонидан ишлаб чиқилган сўроқнома (П-03 Ф4) да, стандартнинг қайси бандига

 O'ZBEKISTON MILLIY METROLOGIYA INSTITUTI	Ўз ММИ ДМ хужжатлаштирилган маълумотлари	
	КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш процедураси	
	КҚК МТ П-03	Таҳрир №: 01
		варақ 14, жами 23

тегишлилигини белгилаш мақсадида стандарт ёки бошқа меъёрий хужжатлар бандлари кўрсатилиб қайд қилиниб борилиши лозим.

- Сухбат якунида, аудитор, олинган маълумотлар бўйича якуний хулоса чиқариши ва бу маълумотларнинг муҳимлигини белгилаши керак. Сўроқномада қайд қилиб борилган ёзувлар билан, (зарур бўлса) текширилувчининг таништирилишига рухсат этилади.

- **Аудит жараёнида маълумотлар алмашиш.**

- Аудит соҳаси ва аудит текшируви мураккаблигига қараб, аудит жараёнида аудиторлар ва бош аудитор ўртасида маълумотлар алмашиш зарурати туғилиши мумкин.
- Аудиторлар гуруҳи, ўтказилаётган текширув ҳолатини баҳолаб боришлари, зарур бўлса, гуруҳ иштирокчилари вазифаларини қайта белгилашлари бўйича маълумотлар алмашиш мақсадида ҳар кун якунида йиғилиш ўтказиб боришлари мумкин.
- Аудит жараёнида, аудиторлар гуруҳи кун якуни бўйича бош аудиторга оғзаки ҳисобот беришлари, бош аудитор эса, айниқса, тезлик билан бирор бир чора кўрилиши зарур ҳисобланган ҳолатлар бўйича маълумотларни Ўз ММИ ДМ директориغا етказиши лозим.

- **Аудиторлар йиғилиши.**

- Аудиторлар гуруҳи, аниқланган номувофикликларни таҳлил қилишлари ва бу номувофикликлар бўйича баённомалар тузишлари мақсадида йиғилишлари лозим. Йиғилишда, фақат аудиторлар гуруҳи иштирок этади ва текширилувчи бўлимлар вакилларининг иштирок этишига рухсат берилмайди.
- Бош аудитор, барча аудиторлар билан биргаликда баённома (П-03 Ф5) ни тўлдирадилар.
- Баённомадаги номувофикликни ифодаловчи маълумотлар, нафақат текшириш пайтида иштирок этган ходимга тушунарли бўлиши, балким, бу маълумот, мазкур номувофикликни бартараф этишда (тўғриловчи амалларни бажаришда) иштирок этиши мумкин бўлган бошқа ходимларга ҳам тушунарли қилиб тузилишлиги эътиборга олиниши лозим.

- Шуларни эътиборга олиб, баённомада қуйидаги далиллар қайд қилиниши зарур:

- нима аниқланди;
- қаерда аниқланди;
- номувофиклик нимадан иборат;
- Халқаро стандарт ISO 37001 ёки бўлим фаолиятида қўлланилаётган бошқа хужжатлар бандига ҳавола;
- ким қатнашди (текширилувчи).

• Номувофиклик бўйича маълумот қисқа, содда ва бу номувофикликни бартараф қилиши учун текширилувчига тўлиқ тушунарли бўлмоғи лозим.

• Аудит натижаси тўлиқ ва тўғри ифодаланиб ва текширилувчи томон билан келишиш имзолари қўйилгандан кейин, бу ҳақдаги маълумотларни якуний мажлисда Бош аудитор Ўз ММИ ДМ ходимларига етказиш, яъни уларни таништириш мумкин.

• **Якуний мажлис.**

- Бош аудитор аудит натижаси бўйича якуний мажлисни ўтказиши лозим. Аудит текширувида ҳамкорликликлари ва текширувни ташкиллаштирганликлари, зарур шароитларнинг яратилганлиги ҳамда, аудит жараёнида актив иштирок этганликлари учун барча ходимларга аудиторлар гуруҳи номидан миннатдорчилик изҳор қилиниши зарур (бунинг акси бўлган ҳолатларда ҳам!).
- Мажлис қатнашчиларига аудиторлар гуруҳи таништирилади (заруриятга қараб) ва 2-3 дақиқа қисқача, якуний мажлисни ўтказиш мақсади бўйича тушунтирилади.
- Аудит текшируви ўтказилишининг мақсади ва аудит соҳаси тушунтирилиши тавсия қилинади, айниқса, якуний мажлисда, кириш мажлисида қатнаша олмаган раҳбарлар ва ходимлар иштирок этаётган бўлса.
- Шундан кейин, албатта олдин яхши томони, яъни, Ўз ММИ ДМ марказий аппарати ҳамда худудий филиаллар бўлимлари фаолиятидаги режалаштирилган кўрсаткичларнинг амалга оширилиши, яхшиланиши кўрсатилиб, кейин эса, (иложи бўлса, шахсан ҳар бир аудиторнинг ўзи) аниқланган номувофикликлар бўйича маълумот берилади.
- Мажлис сўнгида, бош аудитор, аудит бўйича умумий хулоса чиқаради ва мажлисни якунлайди.
- Мажлис давомида, барча номувофикликлар бўйича тузилган баённома имзоланиши ва текширилувчи томон вакилларига қўшимча саволлар беришларига имкон берилиши зарур (узоқ манзилда жойлашган худудий филиалларга номувофиклик баённомаси тузилиб, аудиторлар томонидан имзоланганидан кейин, хужжатнинг PDF нусхаси, бўлимлар ва худудий филиаллар ўртасида хужжатларни етказишда қўлланилаётган қулай усулда амалга оширилади).
- Номувофикликларни бартараф этишга ишлаб чиқилган тўғриловчи амалларни бажариш муддатлари белгиланади.
- Якуний мажлис ўтказилиши бўйича баённома тузилиши зарур.

5.5 Таҳлил ва тўғриловчи амалларни ўтказиш.

Барча рўйхатга олинган номувофиқликлар, текширилган бўлим томонидан тўғриловчи амалларнинг зарурлиги даражасини аниқлаш учун таҳлил қилиниши керак. Агар аниқланган номувофиқликларни бартараф қилиш, тўғриловчи амаллар бажарилишини талаб қилса, унда тегишли бўлимлар раҳбарлари ёки КҚК МТ менежери (тайинланган бўлса бош аудитор) тўғриловчи амаллар тадбирлари режасини тузади. Тўғриловчи амалларни **П-08** процедурасига мувофиқ бажариш керак. Номувофиқликларни бартараф қилиш муддати текширилган бўлим/жараён томонидан таклиф қилиниши керак.

5.6 Тўғриловчи амалларнинг бажарилишини текшириш.

- Ички аудитнинг чиқиш маълумотлари қуйидагилардан иборат:
 - аудит натижалари;
 - тўғриловчи амалларнинг бажарилишини текшириш;
 - тўғриловчи амалларнинг долзарблиги ва самарадорлиги;
 - ички текширишлар жараёнининг самарадорлиги.

• КҚК МТ менежери (ёки бош аудитор) томонидан муддатнинг узайтирилишини ҳам ҳисобга олганда, тўғриловчи амалларни тугатиш учун кўзда тутилган муддат тугагач, аудитор кўрилган тузатишларнинг натижавийлиги ва бажарилишини текшириш учун назорат (режадан ташқари) аудит ўтказиши ва номувофиқлик тўғрисидаги ҳисоботни ёпиши керак, номувофиқлик тўғрисидаги ҳисобот (баённома)нинг асли КҚК МТ менежерида, нусхаси текширилаётган бўлимга берилиши керак.

5.7 Аудиторлар малакаси.

• **Аудитор малакаси бўйича талаблар.** Аудитор қуйидагиларни билиши лозим:

- мазкур процедура талабларини ва аудит усулларини, шунингдек, аудит принципларини қўллашни;
- аудит текширувини режалаштириш ва унинг ўтказилишини ташкиллаштиришни;
- аудит текширувини белгиланган муддатларда ўтказишни;
- масаланинг муҳимлигини ажратиб билишни;
- сўроқлар, кузатув ва ёзувлар, ҳамда мавжуд маълумотларни ҳам эътиборга олган ҳолда аудит натижаси учун зарур маълумотларни йиға олишни;
- йиғилган маълумотларнинг тўғрилигини баҳолашни;
- аудит натижаси бўйича йиғилган маълумотларнинг аудит текширувини яқунлаш учун етарли ёки етарли эмаслигини баҳолашни;
- аудит натижаларига таъсир қилиши мумкин бўлган маълумотларни ажрата билишни;

 O'ZBEKISTON MILLIY METROLOGIYA INSTITUTI	Ўз ММИ ДМ хужжатлаштирилган маълумотлари	
	КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш процедураси	
	КҚК МТ П-03	Тахрир №: 01
		варақ 17, жами 23

- аудит бўйича амалга оширилган ҳаракатларни қайд қилишда хужжатлардан фойдалана билишни;
- аудит бўйича ҳисобот тайёрлашни;
- олинган маълумотларни сир сақлай билишлиги ва бошқалар.

Бош аудитор ва аудиторлар малакаси бўйича белгиланган асосий талаблар **П-03 Ф2** шаклда белгиланган.

• **Аудиторлар малакасининг белгиланган талабларга мувофиқлигини баҳолаш.**

Аудиторлар гуруҳи ва гуруҳ (бош аудитор) ни баҳолашни режалаштириш, амалга ошириш ва маълумотларни қайд қилиш **П-03 Ф2** шаклда олиб борилиши лозим.

Баҳолаш жараёни натижасида аудиторлар билими ва қобилиятларини оширишга бўлган талаб аниқланмоғи лозим.

Аудиторларни баҳолаш қуйидаги этапларда амалга оширилади:

- аудитор бўлишни хоҳловчи ходимларни бирламчи баҳолаш;
- аудиторлар гуруҳини тузиш мақсадида аудиторларни баҳолаш;
- уларнинг билим ва қобилиятларини ошириб бориш мақсадида доимий баҳолаб бориш.

– Аудиторларни баҳолаб бориш КҚК МТ менежери томонидан Ўз ММИ ДМ директори билан келишилган ҳолда амалга оширилади. (аудиторлар малакаси, камида йилига 1 марта баҳоланиши тавсия қилинади).

Аудиторлар малакаси ва қобилиятини баҳолашда ISO 19011 стандартининг 7.6 бандидан фойдаланилмоғи лозим.

6. ЁЗУВЛАР.

Ички аудитни ўтказиш режаси, сўров варақалари, номувофиқликлар тўғрисидаги баённома асли КҚК МТ менежерида, ички аудитни ўтказиш режаси, сўров варақалари, номувофиқликлар тўғрисидаги баённома нусхалари бўлинмалар раҳбарларида сақланади. Ёзувларни олиб бориш, ёзувларни олиб бориш устидан назорат, ёзувларни сақлаш муддатлари ва уларни муддатлари тугагач бекор қилиш **П-01 “Хужжатлаштирилган маълумотларни бошқариш процедураси”** бўйича амалга оширилади.

№	Ёзувлар номланиши	Ёзувларни юритиш ва сақлаш бўйича жавобгар	Сақланиши		Амалдан чиқариш тартиби
			жойи	муддат	
1	П-03 Ф1 Ички аудит дастури	КҚК МТ менежери	«ИМТ ички аудит» папкаси	3 йил	Архив
2	П-03 Ф2 аудиторлар малакасини баҳолаш жадвали	КҚК МТ менежери	«ИМТ ички аудит» папкаси	3 йил	Архив

**КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш
процедураси**

КҚК МТ П-03

Тахрир №: 01

варақ 18, жами
23

3	П-03 Ф3 Ички аудит режаси	Бош аудитор	«ИМТ ички аудит» папкаси	3 йил	Архив
4	П-03 Ф4 Ички аудит бўйича саволлар	Бош аудитор	«ИМТ ички аудит» папкаси	3 йил	Архив
5	П-03 Ф5 Номувофиқлик баённомаси	Бош аудитор	«ИМТ ички аудит» папкаси	3 йил	Архив
6	П-03 Ф6 Ички аудит бўйича ҳисобот	Бош аудитор	«ИМТ ички аудит» папкаси аудит»	3 йил	Архив
7	П-03 Ф7 Номувофиқликлар жадвали	Бош аудитор	«ИМТ ички аудит» папкаси	3 йил	Архив

7. САҚЛАШ.

Мазкур хужжатнинг актуаль электрон ва қоғоз шаклидаги директор томонидан тасдиқланган актуаль версияси **коррупцияга қарши курашиш “комплаенс” назорат хизмати бош мутахасси- КҚК МТ менежерид** сақланади.

8. ИЛОВАЛАР.**П-03 Ф1****“ТАСДИҚЛАНДИ”**

Ўз ММИ ДМ директори

Л.Ф.Саидорипов

“ _____ ” _____ 202_ й

202_ й. учун ички аудит дастури

№	Текшириладиган жараён / Бўлимлар ва конлар	Ойлар											
		Январь	Февраль	Март	Апрель	Май	Июнь	Июль	Август	Сентябрь	Октябрь	Ноябрь	Декабрь

КҚК МТ менежери

(имзо)

(ФИШ)

O'ZBEKISTON
MILLIY METROLOGIYA
INSTITUTI

Ўз ММИ ДМ ҳужжатлаштирилган маълумотлари

**КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш
процедураси**

КҚК МТ П-03

Таҳрир №: 01

варақ 19, жами
23

Ўз ММИ ДМ ҳужжатлаштирилган маълумотлари

**КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш
процедураси**

КҚК МТ П-03

Таҳрир №: 01

варақ 20, жами
23

П-03 Ф6
(тавсия қилинади)

Ички аудиторлар малакасини баҳолаш	Ички аудиторлар малакасини баҳолаш мезонлари																														
	Номи	Ички аудит процедурасини ўзлаштириш			ISO 37001 бўйича билими			ISO 19011 бўйича билими			Ўз ММИ ДМ хизмат турлари бўйича билими			Ҳужжатлар билан ишлаш қобилияти			методлар таҳлили бўйича билими			Иш тажрибаси, (йил)			Маълумоти			Аудитор сифатида тажрибаси (аудитлар сони)					
		Даража	аъло	Ўрт	осн.	яши	ўрт	осн.	аъло	ўрт	осн.	аъло	ўрт	осн.	аъло	ўрт	осн.	аъло	ўрт	осн.	> 5	1-3	< 1	маг	бак	ўрта.	>3	1-3	йўқ		
20__ й. у-н малакага нисбатан мезонлар	Бош аудитор	х			х				х				х					х			х			х					х		
	аудиторлар	х				х				х			х					х			х			х					х		
	стажер			х			х					х		х							х			х					х		
1	Ф.И.Ш.																														
2																															
3																															
4																															
5																															
6																															
7																															
8																															
9																															
10																															

КҚК МТ Менежери _____

	Ўз ММИ ДМ ҳужжатлаштирилган маълумотлари	
	КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш процедураси	
	КҚК МТ П-03	Тахрир №: 01
		варақ 21, жами 23

П-03 Ф3

“ТАСДИҚЛАНДИ”
 Ўз ММИ ДМ директори
 _____ Л.Ф.Саидорипов
 “ ” _____ 202_ й

Ички аудит режаси

Стандарт:	
Қўлланиш соҳаси:	
Аудит санаси:	
Бош аудитор:	
Аудитор(лар):	

№	Сана/вақти	Жараён/ бўлим	Жавобгар (лавозими Ф.И.Ш.)	Аудитор(лар)	ISO 37001 пунктлари
1.					
2.					
3.		Танаффус			
4.					
5.					
6.					

Изоҳ: Режада белгиланган аудит вақти ўзгартирилиши мумкин.

Кимларга тарқатилди:

—

Бош аудитор

/Ф.И.Ш./

Ўз ММИ ДМ ҳужжатлаштирилган маълумотлари

**КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш
процедураси**

КҚК МТ П-03

Таҳрир №: 01

варақ 22, жами
23

П-03 Ф4

Аудит санаси _____

Аудит ўтказаладиган объект _____

Аудитор (лар): Ф.И.Ш, имзо _____

Аудит қилинувчи (лар) Ф.И.Ш, лавозим, имзо:

САВОЛЛАР ВАРАҒИ № _____

Стандарт-лар пунктлари	Саволлар	Саволга жавоб берувчи (лавозим)	Қўлланиладиган ҳужжатларга ҳаволалар	Саволларга жавоблар, кузатув натижаси бўйича хулосалар, таҳлил қилинган ҳужжатлар

O'ZBEKISTON
MILLIY METROLOGIYA
INSTITUTI

Ўз ММИ ДМ ҳужжатлаштирилган маълумотлари

**КҚК МТ ички аудит текширувини бошқариш
процедураси**

КҚК МТ П-03
Таҳрир №: 01
варақ 23, жами
24

П-03 Ф6

Ички аудит бўйича ҳисобот

Стандарт:	
Қўлланиш соҳаси:	
Аудит санаси:	
Бош аудитор:	
Аудитор(лар):	
Текширилган жараёнлар / бўлимлар:	
Ички аудит натижаси:	
Хулосалар ва таклифлар:	

